

**Dokazovanie
v trestnom konaní**

Znalec

JUDIKATÚRA

doc. JUDr. Miloš Deset, PhD.

Vzor citácie: Dokazovanie v trestnom konaní – Znalec – Judikatúra/Deset, M., Žilina:
EUROKÓDEX, s. r. o., 2021, 478 s.

„Spravodlivosť je pevná a trvalá vôľa priznávať každému,
čo mu právom patrí.“

Ulpianus Domitius

Dokazovanie v trestnom konaní – Znalec – Judikatúra

Judikatúru zostavil: doc. JUDr. Miloš Deset, PhD.

Žilina: EUROKÓDEX, s. r. o., október 2021. 478 s.

ISBN 978-80-8155-106-2

www.eurokodex.sk

Predhovor

Znalecké dokazovanie tvorí neodmysliteľnú súčasť dokazovania v trestnom konaní. Nielen v zmysle výsluchu znalca či čítania znaleckého posudku na hlavnom pojednávaní, ale aj v širších súvislostiach – hmotnoprávných aj trestno-procesných. Z hmotnoprávneho hľadiska môže byť znalecké dokazovanie zamerané na skúmanie podmienok trestnej zodpovednosti (napr. otázky príčinnosti páchatela v čase spáchania trestného činu) alebo na zisťovanie jednotlivých skutkových okolností, ktoré tvoria objektívnu stránku konkrétneho trestného činu. Neraz ide o zložité odborné otázky, ktoré nemôžu orgány činné v trestnom konaní a trestné súdy posúdiť sami a ktoré si vyžadujú odbornú (vedeckú) analýzu či expertízu. Z trestno-procesného hľadiska je zase nevyhnutné skúmať zákonnosť znaleckého dokazovania, pretože zákonnosť je vlastnosť dôkazu, ktorá sa týka akéhokoľvek dôkazu vrátane znaleckého posudku alebo odborného vyjadrenia. Trestno-procesné hľadisko znaleckého dokazovania, samozrejme, zahŕňa aj ďalšie trestno-procesné aspekty dokazovania, ktoré sa týkajú napríklad zákonnosti priberania znalcov, výsluchov znalcov, čítania znaleckých posudkov, resp. odborných vyjadrení a hodnotenia znaleckých posudkov, resp. odborných vyjadrení v zmysle zásady voľného hodnotenia dôkazov.

Predkladaný výber zo súdnych rozhodnutí je zameraný na tieto i niektoré ďalšie hmotnoprávne a trestno-procesné otázky znaleckého dokazovania. Právnikovi, ktorý sa venuje trestnému právu, môže pomôcť zorientovať sa v dôkazných súvislostiach v trestných veciach, ak sa na dokazovaní podieľajú znalecké ústavy, znalci či rôzni experti.

Trnava, 8. 2. 2021

autor

O autorovi

Doc. JUDr. Miloš Deset, PhD.

Študoval na Katedre trestného práva a kriminológie Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave na dennom doktorandskom štúdiu od roku 2006 do roku 2009 a odvtedy pôsobil na tejto katedre ako odborný asistent a po úspešnej habilitácii v roku 2018 na nej pôsobí ako docent. Od roku 2019 do roku 2021 bol aj členom Katedry trestného práva, kriminológie, kriminalistiky a forenzných disciplín Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Učí trestné právo hmotné, trestné právo procesné, kriminológiu a kriminalistiku. Ako doktorand sa vo svojej vedeckej a publikačnej činnosti venoval témam, ako napríklad organizovaný zločin, domáce násilie, ekonomická kriminalita a rôznym trestno-procesným otázkam. Ako odborný asistent pokračoval v skúmaní problematiky organizovaného zločinu, zaoberal sa aj niektorými kriminologickými otázkami, terorizmom či hmotnoprávnou úpravou vrážd, pri ktorých skúmal najmä pohnútku a vopred uváženu pohnútku. Publikoval aj na rôzne trestno-procesné témy týkajúce sa najmä prostriedkov zabezpečovania informácií dôležitých pre trestné konanie v súvislosti s právom na súkromie. Je zodpovedným riešiteľom jedného vedecko-výskumného projektu VEGA a spoluriešiteľom ďalších vedeckých projektov VEGA a APVV. Počas svojho pôsobenia v akademickej oblasti absolvoval jednomesačný študijný pobyt na Právnickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe, dvojtýždenný študijný pobyt na Fakulte práva a politických vied Teheránskej univerzity v Teheráne a aktívne sa zúčastnil viacerých medzinárodných vedeckých konferencií, napríklad v Oxforde, Viedni, Barcelone, Prahe, Brne, Olomouci, Bratislave, Banskej Bystrici, Košiciach a v Trnave.

Znalec v trestnom konaní – judikatúra

Predkladaný výber 82 súdnych rozhodnutí je zameraný na hmotnoprávne aj trestno-procesné otázky znaleckého dokazovania. Z hmotnoprávneho hľadiska môže byť znalecké dokazovanie zamerané na skúmanie podmienok trestnej zodpovednosti alebo na zisťovanie jednotlivých skutkových okolností, ktoré tvoria objektívnu stránku konkrétneho trestného činu. Z trestno-procesného hľadiska je zase nevyhnutné skúmať zákonnosť znaleckého dokazovania, zákonnosti priberania znalcov, výsluchov znalcov, čítania znaleckých posudkov, resp. odborných vyjadrení a hodnotenia znaleckých posudkov, resp. odborných vyjadrení v zmysle zásady voľného hodnotenia dôkazov.

Obsah

1 POSTAVENIE ZNALCA V TRESTNOM KONANÍ

1	Odborné vyjadrenie podľa Trestného poriadku	1
2	Postavenie znaleckých ústavov	3
3	Poučenie znalca pred podaním znaleckého posudku	9
4	Pochybnosti o nezaujatosti znalca	11
5	Odmena za znalecký posudok	14
6	Trovy konania a pribratie znalca	16
7	Znalec v trestnom konaní	18
8	Pojem „odborné znalosti“	21
9	Úloha znalca	22

2 PRIBRATIE ZNALCA

10	Pribratie znalca. Znalecký posudok a listinné dôkazy. Zásada iura novit curia	23
11	Povinnosť pribrať znalca v trestnom konaní	28
12	Zavinenie dopravnej nehody	30
13	Pribratie znalca pre objasnenie skutkových okolností odbornej povahy pri dopravnej nehode	33
14	Vyhodnotenie záznamu z tachografu znalcom	36
15	Pribratie nového znalca	38
16	Dokazovanie zavinenia	40
17	Pachová identifikácia	50
18	Skutočnosť dôležitá pre trestné konanie	64
19	Určovanie rozsahu činu pri trestných činoch podľa §§ 294 a 295 Trestného zákona	67
20	Trestný čin ohrozenia pod vplyvom návykovej látky	74
21	Zákaz uloženia trestu povinnej práce invalidnému páchatel'ovi	76
22	Cudzia vec v zmysle trestného zákona	81
23	Trestný čin porušovania domovej slobody	86
24	Posudzovanie ťažkej ujmy na zdraví	88
25	Tlmočník v trestnom konaní	92
26	Posúdenie činu ako trestného činu vydierania a nie marenia spravodlivosti	95
27	Pribratie znalca pred začatím trestného stíhania	98
28	K postupu pri výkone výsluchu maloletého a k možnostiam jeho zopakovania po vznesení obvinenia	102

29	Pribratie tlmočníka alebo prekladateľa.....	108
30	Procesné námietky - nesúhlas obvineného s prečítaním znaleckého posudku odvolaného znalca.....	111
31	Pribratá osoba k výsluchu maloletého a možnosť jej účasti v konaní aj ako znalca.....	114
32	K povinnosti súdu nahrádzať nečinnosť prokurátora.....	121
33	K oprávneniu nariadiť znalecké skúmanie vierohodnosti výpovedí svedka.....	126
34	Preklad písomnosti a právo na obhajobu.....	223
35	Právo obvineného vypovedať v materinskom jazyku.....	228
36	Nahradenie lekárskej správy odborným vyjadrením znalca.....	232

3 VÝSLUCH ZNALCA

37	Výsluch znalca v prípravnom konaní.....	233
38	Čítanie znaleckého posudku namiesto výsluchu znalca.....	237
39	Čítanie znaleckého posudku.....	242
40	Zákonný zástupca obvineného a orgán poverený starostlivosťou o mládež.....	246
41	Posudok ústavu a znalecký posudok.....	251
42	Pribratie druhého znalca a dva znalecké posudky.....	253
43	K zákonnosti znaleckého posudku vypracovaného pred vznesením obvinenia konkrétnej osobe.....	256

4 HODNOTENIE ZNALECKÉHO POSUDKU

44	Hodnotenie znaleckého posudku.....	263
45	Posúdenie závislosti obvineného.....	267
46	Informácie poškodeného alebo obvineného poskytnuté znalcovi a ich použitie ako dôkazu.....	270
47	Hodnotenie vierohodnosti výpovede obvineného, zásada “in dubio pro reo”.....	273
48	Znalecký posudok a pochybnosti o dokazovanej skutočnosti.....	277
49	K situácii, keď zo znaleckého posudku vyplýva poznatok, ktorého nadobudnutie nebolo cieľom znaleckého dokazovania.....	283
50	Znalecký posudok ako dôkazný prostriedok.....	302
51	Hodnotenie dôkazov a viazanosť súdu znaleckým posudkom.....	306
52	Znalecký posudok - dokazovanie pomocou mikrostôp.....	311
53	Vypracovanie znaleckého posudku.....	315
54	Špecializácia znalca z odboru zdravotníctva pre vykonanie prehliadky a pitvy.....	317
55	Zastavenie trestného stíhania a pochybnosti o záveroch znaleckého posudku.....	319

56	Preskúmanie znaleckého posudku.....	323
57	Znalecký posudok ako dôkazný prostriedok v trestnom konaní	326
58	Ak súd neodmietne vykonať nezákonné dôkazy, ale neberie ich do úvahy pri rozhodovaní, nepostupuje v rozpore s TP.....	331
59	Rozdielne názory znalcov v trestnom konaní.....	336
60	K bližšiemu vymedzeniu úkonov, ktoré spôsobujú prerušenie premlčania trestného stíhania.....	346
5 ZNALECKÉ DOKAZOVANIE A PRIEŤAHY V KONANÍ		
61	Konanie o náhradu mzdy. Zbytočné prieťahy v konaní	349
62	Prieťahy v súdnom konaní nevypracovaním uznesenia o pribratí znalca.....	354
63	Právomoc súdu voči znalcovi a prieťahy v súdnom konaní.....	359
64	Prieťahy v súdnom konaní pri znaleckom dokazovaní	364
65	Prieťahy v súdnom konaní pri odročení pojednávania na neurčito z dôvodu potreby vypracovania znaleckého posudku	370
66	Musiť proti Poľsku (Súdne preskúmanie odôvodnenosti zadržania osoby v psychiatrickom zariadení)	373
67	K povinnosti tlmočenia do materinského jazyka obvineného	377
68	Vplyv ponechania veci u znalcov na nečinnosť súdu.....	385
6 DUŠEVNÝ STAV PÁCHATEĽA V ZNALECKOM DOKAZOVANÍ		
69	Posudzovanie stavu páchatel'a pri trestných činoch spáchaných pod vplyvom alkoholu alebo inej návykovej látky	391
70	Uloženie ochranného liečenia a právo na spravodlivé súdne konanie	395
71	Posudok znalcov psychiatrov o duševnom stave obvineného v inej trestnej veci	406
72	Znalecký posudok o duševnom stave v inom trestnom konaní	410
73	Vyšetrenie duševného stavu obvineného	412
74	Nariadenie vyšetrenia duševného stavu obvineného	420
75	K hodnoteniu znaleckého posudku o duševnom stave obvineného	422
76	Použitie posudku o duševnom stave v ďalšom trestnom konaní.....	425
77	Kuc proti Slovenskej republike	427
78	Ochranné liečenie.....	438
79	K uloženiu ochranného liečenia.....	441
80	Právomoc súdu posúdiť možnosť napraviť páchatel'a trestného činu, trestom odňatia slobody nad 15 až do 25 rokov	445
81	Trestné činy proti životu a zdraviu	458
82	Opustenie dieťaťa	476

POSTAVENIE ZNALCA V TRESTNOM KONANÍ

Odborné vyjadrenie podľa Trestného poriadku

Odborné vyjadrenie podľa § 105 ods. 1 veta druhá Tr. por. je oprávnený podať len príslušný orgán, nie jednotliviec ako súkromná osoba.

Súvisiace ustanovenia: § 141 TP

Rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej socialistickej republiky
z 26. septembra 1984, spisová značka: 11 To 79/1984

Nejvyšší soud ČSR zamítl stížnost městského prokurátora proti usnesení městského soudu v Praze ze dne 7. srpna 1984 sp.zn. 3 T 14/84.

Z odůvodnění

Obvodní prokurátor pro Prahu 8 podal obžalobu na mladistvého R. Š. pro trestný čin obecného ohrožení podle § 179 ods. 1, ods. 2 písm. c) Tr. zák., trestný čin poškození majetku v socialistickém vlastnictví podle § 136 ods. 1 písm. a), ods. 2 písm. a) Tr. zák., trestný čin poškození cizí věci podle § 257 ods. 1, ods. 2 písm. b) Tr. zák., trestný čin poškození majetku v socialistickém vlastnictví podle § 136 ods. 1 písm. a) Tr. zák., trestný čin krádeže podle § 247 ods. 1 Tr. zák., pro přečin podílnictví podle § 11 zák. č. 150/1969 Sb. a pro přečin proti majetku v socialistickém a v osobním vlastnictví podle § 3 ods. 1 písm. d) zák. č. 150/1969 Sb.

Nejzávažnějšího z těchto trestných činů se měl mladistvý dopustit tím, že dne 15. 6. 1983 v 8.00 hod. společně s nezletilým M. K. úmyslně založil požár v Praze 8 - Bohnicích, Vratislavské ulici čp. 389 tak, že lakem na nábytek Nitrolex polil několik dveří sklepních kójí, které pak zapálil; tím došlo ke zničení několika sklepů a poškození několika bytů uvedeného domu a Stavebnímu bytovému družstvu Stavbař vznikla tak škoda ve výši nejméně 120 000 Kčs a sedmi uživatelům bytů 31 699 Kčs. Trestných činů poškození majetku v socialistickém vlastnictví a trestného činu poškození cizí věci se měl dopustit celkem jedenácti útoky spočívajícími rovněž v zakládání požárů ve sklepních kójích domů a objektu socialistické organizace, kde byly škody v jednotlivých případech vyčísleny částkami hluboko pod 100 000 Kčs. Trestného činu krádeže se měl dopustit formou 7 útoků na osobní majetek občanů uskladený ve sklepních kójích, balkónech a kočárkárnách. Přečin podílnictví měl spáchat tím, že převzal od nezletilého kamaráda akumulátor, o němž věděl, že byl získán trestnou činností. Konečně přečin proti majetku v socialistickém a v osobním vlastnictví měl spáchat tím, že utrl plechy na obchodním areálu Nisa.

Usnesením obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 29. 2. 1984 sp.zn. 1 T 33/84 byla uvedena trestní věc podle § 188 ods. 1 písm. a) Tr. ř. postoupena k projednání a rozhodnutí městskému soudu v Praze jako soudu prvního stupně s odůvodněním, že tento soud je k projednání trestného činu podle § 179 ods. 1, ods. 2 písm. c) Tr. zák. věcně příslušný (§ 17 ods. 1 Tr. ř.). Dalším usnesením obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 31. 5. 1984 sp.zn. 1 T 67/84 pak byla podle § 23 ods. 3 Tr. ř. spojena tato trestní věc s další trestní věcí proti mladistvému

R. Š. vedenou pod sp.zn. T 67/84; v tomto případě byl mladistvý stíhán pro přečin proti majetku v socialistickém a v osobním vlastnictví podle § 3 ods. 1 písm. a) zák. č. 150/1969 Sb., jehož se měl dopustit tím, že dne 19. 12. 1983 v Praze 8 - Karlíně odcizil V. V. kazetový přehrávač v hodnotě nejméně 400 Kčs.

Městský soud v Praze podané obžaloby předběžně projednal dne 7. 8. 1984 a usnesením sp. zn. 3 T 14/84 vrátil trestní věc prokurátorovi k došetření podle § 188 ods. 1 písm. f) Tr. ř.

Svůj postup zdůvodnil především poukazem na to, že nebyla věnována dostatečná pozornost zjištění a vyčíslení škod skutečně vzniklých a hrozících v souvislosti s požáry, které mladistvý zakládal. V některých případech byla uvedena škoda jen na základě odhadu, jindy pouze na podkladě ničím neověřených údajů poškozených osob. V dalších případech obžaloba vycházela z částek, které vyplývaly z tzv. odborného vyjádření, které na podkladě vyjádření poškozených zpracoval J. Š. a nikoliv organizace k podání takového důkazu ve smyslu § 105 ods. 1 věta druhá Tr. ř. příslušná.

Proti tomuto usnesení podal v zákonné lhůtě stížnost městský prokurátor v Praze.

Nejvyšší soud ČSR z podnětu podané stížnosti v rozsahu ustanovení § 147 ods. 1 písm. a), b) Tr. ř. přezkoumal správnost výroku napadeného usnesení, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a dospěl k těmto závěrům:

Postup městského soudu ve smyslu § 188 ods. 1 písm. f) Tr. ř., který je odůvodněn v napadeném usnesení také velmi přílehavou a konkrétní argumentací, je opodstatněný.

K otázce odborného vyjádření ve smyslu § 105 ods. 1 věta druhá Tr. ř. Nejvyšší soud ČSR uvedl:

Škoda způsobená na majetku J. C. v souvislosti s požárem pod bodem 2/h obžaloby byla zjištěna prostřednictvím důkazu, ten však nebyl pořízen takovým procesním postupem, který předpokládá trestní řád. Ve spisovém materiálu je tento důkaz označován různě (spisový přehled uvádí „znalecký posudek - odborné vyjádření“, obžaloba hovoří o „odborném vyjádření znalce z oboru ekonomiky“, vlastní důkaz je označen jako „odborné vyjádření“, ale podepsán je zpracovatelem, který se prezentuje jako znalec z oboru ekonomiky - ceny a odhady).

Jak správně konstatuje usnesení městského soudu, tento důkaz postrádá náležitosti jak znaleckého posudku, tak odborného vyjádření, které je oprávněn podat jen příslušný orgán a nikoliv jednotlivec jako soukromá osoba. Příslušným orgánem může být i jednotlivý pracovník orgánu, který je oprávněn se za orgán vyjadřovat. Pokud toto vyjádření podávala organizace „Klenoty“, použité zboží, Praha 8, jejímž pracovníkem je zpracovatel, je třeba z tohoto pohledu celou situaci objasnit a učinit nápravu potud, aby odborné vyjádření bylo podáno v souladu s § 105 ods. 1 věta druhá Tr. ř.

Postavenie znaleckých ústavov

Postavenie znaleckých ústavov nie je totožné s postavením znalca či znaleckej organizácie, a to nielen v ponímaní zákona č. 382/2004 Z. z. (pôvodne zákon č. 36/1967 Zb. o znalcoch a tlmočníkoch), ale najmä z hľadiska ustanovení Trestného poriadku. Právna úprava Trestného poriadku účinného do 1.1.2006 síce nepoznala v rámci znaleckej činnosti pojem znalecká organizácia, ale rozlišovala pojem znalec a ústav. Súčasný Trestný poriadok už dôsledne rozlišuje medzi znaleckými organizáciami a znaleckými ústavmi. Obe právne úpravy však pribratie (znaleckého) ústavu pripúšťajú len v obzvlášť závažných prípadoch vyžadujúcich osobitné vedecké posúdenie (por. ZSR 56/2004). Posudky znaleckých ústavov vzhľadom na to, že znalecké ústavy sú špecializované vedecké a odborné pracoviská plniace funkciu rezortného a metodického centra (§ 19 ods. 1 zákona č. 382/2004 Z. z.), zaručujú väčšiu objektivitu, širší odborný záber a v neposlednom rade aj vedecký pohľad. Posudky znaleckej organizácie už len z tohto dôvodu nemožno považovať za rovnocenné.

Súvisiace ustanovenia: § 147 TP

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky
z 26. januára 2016, spisová značka: 4 Tost 3/2016

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. M. P. a sudcov JUDr. P. F. a JUDr. Š. H., na neverejnom zasadnutí konanom dňa 26. januára 2016 v Bratislave, v trestnej veci odsúdeného **Ing. F. M.**, pre trestný čin podvodu podľa § 250 ods. 1, ods. 5 Trestného zákona účinného do 1. januára 2006, **o sťažnosti odsúdeného** proti uzneseniu Špecializovaného trestného súdu v Pezinku, pracovisko Banská Bystrica, z 9. februára 2015, sp. zn. BB-3 Nt 2/2014, takto

rozhodol:

Podľa § 193 ods. 1 písm. c/ Tr. por. sťažnosť odsúdeného Ing. F. M. **sa zamietá.**

Odôvodnenie

Napadnutým uznesením Špecializovaný trestný súd v Pezinku, pracovisko Banská Bystrica, podľa § 399 ods. 2 Tr. por. zamietol návrh odsúdeného na povolenie obnovy konania vo veci vedenej na Špecializovanom trestnom súde v Pezinku pod sp. zn. PK-2T 33/2008, ktorá skončila právoplatným odsudzujúcim rozsudkom z 3. mája 2011 v spojení s uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 14. júna 2012, sp. zn. 5 To 10/2011, z dôvodu, že nezistil podmienky obnovy konania podľa § 394 Tr. por.

Proti tomuto uzneseniu ihneď po jeho vyhlásení na verejnom zasadnutí podal odsúdený sťažnosť. Túto dodatočne sám i prostredníctvom obhajcu JUDr. J. T. písomne odôvodnil tým, že súd vo svojom rozhodnutí uvádza skutočnosti, ktoré netvrdil. Poukazoval na to, že z hľadiska právneho postavenia znalca postavenie Ústavu súdneho inžinierstva Žilinskej univerzity (ďalej len „ÚSI ŽU“) pri rozhodovaní v pôvodnom konaní nikto neskúmal. Dôvodom, prečo sa obžalovaný obrátil na Expertízny a edukačný inštitút+ (ďalej len „EEI+“), boli pochybnosti o tom, že výrok rozsudku, pokiaľ ide o číselné údaje, bol postavený na záveroch znaleckého posudku ÚSI ŽU, ktoré sú podľa neho nepravdivé. Záver, že o nesprávnosti posudku ÚSI ŽU mohol rozhodovať len iný ústav, je v rozpore so zákonom, a posudok mohol podľa neho spochybníť hociktorý iný znalec. V uvedenom prípade ide o spor medzi

odborným posúdením tých istých skutočností, ktorý je možné odstrániť len pri obnovení konania. Posudok EEI+ je nový dôkaz, ktorý vylučuje tvrdenia uvedené vo výroku rozsudku. Novosť tohto dôkazu spočíva v tom, že závery EEI+ na hlavnom pojednávaní neodznegli, teda sa ani neprejednávali (tieto závery v odôvodnení sťažnosti podrobne rozoberá). Obnova konania mala byť povolená ex lege s poukazom na stanovisko trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. Tpj 44/2013. Ďalším nedostatkom napadnutého rozhodnutia je podľa sťažovateľa odkaz na argumentáciu prokurátora v odôvodnení rozhodnutia.

Rovnopis odôvodnenia sťažnosti bol doručený na vyjadrenie Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, ktorý sa k podanej sťažnosti písomne nevyjadril.

Najvyšší súd ako súd nadriadený po preskúmaní veci zistil, že sťažnosť proti napadnutému rozhodnutiu je prípustná (§ 402 ods. 3 Tr. por.), bola podaná oprávnenou osobou (§ 186 ods. 1 Tr. por.), v zákonom stanovenej lehote a na zákonom určenom mieste (§ 187 ods. 1 Tr. por.).

Na základe podanej sťažnosti najvyšší súd v zmysle § 192 ods. 1 Tr. por. preskúmal správnosť výroku napadnutého uznesenia a konanie, ktoré mu predchádzalo, a zistil, že sťažnosť odsúdeného nie je dôvodná.

Obžalovaný Ing. F. M. bol v pôvodnom konaní rozsudkom Špecializovaného trestného súdu v Pezinku z 3. mája 2011, sp. zn. PK-2T 33/2008, v spojení s uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 14. júna 2012, sp. zn. 5 To 10/2011, uznaný za vinného zo spáchania pokračovacieho trestného činu podvodu podľa § 250 ods. 1, ods. 5 Tr. zák. účinného do 1.1.2006 na tom skutkovom základe, že

- v dobe od 01. 01. 1999 do 30.12.1999, ako konateľ obchodnej spoločnosti D.D., v jej sídle v B. a v pobočkách tejto obchodnej spoločnosti na rôznych miestach v Slovenskej republike, i prostredníctvom splnomocnených osôb, uzatváral v zastúpení dlžníka obchodnej spoločnosti D.D. zmluvy o pôžičke s vystavením vlastných zmeniek tejto spoločnosti na dlžnú sumu, ktoré mali zabezpečovať splnenie záväzku vrátiť požičané peňažné prostriedky spolu so sľubovaným zhodnotením, a to tak, že peňažné prostriedky vylákal od fyzických osôb zneužívajúc pritom ich dôveru, nedostatok skúseností a dôverčivosť, keď ich ekonomické správanie ovplyvnil, v mnohých printových a elektronických médiách dlhodobo a v často opakujúcich sa frekvenciách, prezentovanou reklamou, vytvárajúcou dojem o spoločnosti D.D. ako dynamickej a prosperujúcej spoločnosti, a súčasne sľubujúcou zhodnotenie požičaných peňazí až vo výške 20 % - 31 %, v závislosti od dĺžky poskytnutia pôžičky, a to s trojnásobnou garanciou, hoci na základe interných ekonomických informácií a nízkych hospodárskych výsledkov spoločnosti vedel, že sľubované záväzky nebude možné splatiť z jej podnikateľských aktivít, čím na škodu 1 367 fyzických osôb získal na základe 1 512 zmlúv o pôžičke peňažné prostriedky vo výške 237 739 896,- Slovenských korún, v prepočte 7 891 518,82 euro, ktoré boli použité na vyplácanie predchádzajúcich vkladateľov a krytie vlastných nákladov spoločnosti v skupine D.,
- v dobe od 01. 01. 2000 do 24. 02. 2002, ako predseda predstavenstva B. a súčasne generálny riaditeľ a predseda predstavenstva obchodnej spoločnosti D., a. s., v sídle v B. a v pobočkách obchodnej spoločnosti D., a. s. na rôznych miestach v Slovenskej republike, prostredníctvom splnomocnených osôb, uzatváral v zastúpení družstva, po prechádzajúcom prijatí fyzickej osoby za člena B. a prijatí ďalšieho členského vkladu, predstavujúceho istinu, zmluvy o budúcej darovacej zmluve, zmluvy o prevode cestovného šeku, dohody o vrátení ďalšieho členského vkladu s vystavením cestovného šeku, dodatky k zmluve o prevode cestovného šeku a k zmluve o budúcej darovacej zmluve,

následne darovacie zmluvy, dodatky k darovacej zmluve a potvrdenia o prevzatí cestovného šeku, predmetom ktorých bol sľúbený výnos a vrátenie ďalšieho členského vkladu, a to tak, že peňažné prostriedky vylákal od fyzických osôb zneužívajúc pritom ich dôveru, nedostatok skúseností a dôverčivosť, keď ich ekonomické správanie ovplyvnil, v mnohých printových a elektronických médiách dlhodobo a v často opakujúcich sa frekvenciách, prezentovanou reklamou, vytvárajúcou dojem o spoločnosti D., a.s. ako dynamickej a prosperujúcej spoločnosti, a súčasne sľubujúcou zhodnotenie požižaných peňazí až vo výške 15 % - 31 %, v závislosti od dĺžky dohodnutého času poskytnutia peňažných prostriedkov, a to so štvornásobnou garanciou a rizikovým stupňom nula, hoci na základe interných ekonomických informácií a nízkych hospodárskych výsledkov vedel, že sľubované záväzky nebude možné splatiť z podnikateľských aktivít spoločností skupiny D., čím na škodu 23 834 fyzických osôb získal na základe 28 617 zmlúv peňažné prostriedky vo výške 3 729 415 732,- Slovenských korún, v prepočte 123 793 923,26 euro, ktoré boli použité na vyplácanie predchádzajúcich vkladateľov a krytie vlastných nákladov spoločností v skupine D.

Podľa § 250 ods. 5 Tr. zák. účinného do 1.1.2006 bol odsúdený na trest odňatia slobody vo výmere 8 rokov a 6 mesiacov a podľa § 39a ods. 2 písm. a/ za použitia § 39a ods. 3 Tr. zák. účinného do 1.1.2006 bol pre výkon trestu zaradený do prvej nápravno-výchovnej skupiny.

Podľa § 394 ods. 1 Tr. por. obnova konania, ktoré sa skončilo právoplatným rozsudkom alebo právoplatným trestným rozkazom, sa povolí, ak vyjdú najavo skutočnosti alebo dôkazy súdu skôr neznáme, ktoré by mohli same osebe alebo v spojení so skutočnosťami a dôkazmi už skôr známymi odôvodniť iné rozhodnutie o vine, alebo vzhľadom na ktoré by pôvodne uložený trest bol v zrejmom nepomere k závažnosti činu alebo k pomerom páchatel'a, alebo uložený druh trestu by bol v zrejmom rozpore s účelom trestu, alebo vzhľadom na ktoré upustenie od potrestania alebo upustenie od uloženia súhrnného trestu by bolo v zrejmom nepomere k závažnosti činu alebo k pomerom páchatel'a, alebo by bolo v zrejmom rozpore s účelom trestu.

Pri posudzovaní, či sú splnené podmienky pre povolenie obnovy konania v zmysle § 394 ods. 1 Tr. por., súd rozhodujúci o návrhu postupuje v dvoch na seba nadväzujúcich etapách : v prvom rade hodnotí návrh na obnovu konania z hľadiska, či sú v ňom uvádzané také skutočnosti alebo dôkazy, ktoré neboli skôr, teda v pôvodnom konaní alebo v konaní o predchádzajúcich návrhoch na povolenie obnovy konania, súdu známe. Skutočnosťou súdu skôr neznámou sa pritom rozumie objektívne existujúci jav, ktorý nie je v tej istej veci dôkazom, ale ktorý môže mať vplyv na zistenie skutkového stavu vecí v zmysle § 2 ods. 10 Tr. por., alebo rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva konštatujúce porušenie základných ľudských práv alebo slobôd obvineného bez možnosti nápravy jeho negatívnych dôsledkov (§ 394 ods. 4 Tr. por.). Novým dôkazom je dôkaz, ktorý nebol zahrnutý do pôvodného konania, t.j. nebol v konaní vôbec uplatnený alebo vykonaný, prípadne ak takýto dôkaz bol síce v pôvodnom konaní vykonaný, avšak po právoplatnosti rozhodnutia nadobudol nový obsah (R 72/1980). Po zistení, že o takéto skutočnosti alebo dôkazy ide, prichádza do úvahy hodnotenie súdu v tom smere, či by tieto mohli same osebe alebo v spojení so skutočnosťami alebo dôkazmi skôr známymi viesť k inému procesnému výsledku, ako je pôvodný právoplatný rozsudok (druhá etapa). Až v prípade, že sú kumulatívne splnené obe uvedené podmienky, súd môže obnovu konania v zmysle citovaného ustanovenia povoliť, v opačnom prípade návrh na obnovu konania zamietne pre nesplnenie zákonných predpokladov. Dôvodom obnovy konania podľa § 394 ods. 1 Tr. por. teda nemôže byť každá nová skutočnosť alebo nový dôkaz, o ktorých sa súd dozvie, ale len tie kvalifikované, teda také, ktoré sú spôsobilé ovplyvniť rozhodnutie o vine a treste, pričom toto posúdenie je výlučne úlohou rozhodujúceho súdu. Samotné tvrdenie osoby, ktorá podala návrh na povolenie

obnovy konania, nie je pre takéto zásadné rozhodnutie postačujúce a súd ani nie je povinný vydať rozhodnutie v súlade s jeho právnymi názormi (I. ÚS 50/04) alebo hodnotením dôkazov (IV. ÚS 252/04).

V posudzovanej veci prvostupňový súd správne postupoval, keď po dokazovaní na verejnom zasadnutí zistil, že nie sú splnené zákonné podmienky na povolenie obnovy konania.

V odôvodnení svojho rozhodnutia sa súd prvého stupňa podrobne zaoberal dôkazom, vykonanie ktorého navrhol odsúdený, tento vyhodnotil v intenciách § 394 ods. 1 Tr. por. a dospel k zákonnému záveru, že navrhovaný dôkaz nemôže sám o sebe ani v spojení s už doteraz vykonanými dôkazmi v pôvodnom konaní viesť k inému záveru o vine a treste než v právoplatnom rozsudku, proti ktorému obnova konania smeruje. Vzhľadom na podrobné odôvodnenie tohto záveru sťažnostný súd si tento pre jeho správnosť a zákonnosť osvojuje a naň odkazuje. Zároveň dodáva, že účelom obnovy konania nie je revízia pôvodného konania čo do verifikácie a prehodnocovania už vykonaných (a obsahovo nezmenených) dôkazov či skutočností, na základe ktorých bol ustálený skutkový stav súdom v pôvodnom konaní, ani preskúvanie vecnej správnosti rozhodnutia (R 6/1997). Účelom obnovy konania ako mimoriadneho opravného prostriedku, pre ktorý zákon taxatívne (t.j. konečným výpočtom) stanovuje dôvody charakteristické svojou rigoróznosťou kvôli ich možnému zásahu do stability a nezmeniteľnosti právoplatného rozhodnutia, je odstrániť nedostatky skutkového charakteru spočívajúce najmä v neúplnosti zhromaždených skutočností a dôkazov, na ktorých je právoplatné rozhodnutie postavené.

Sťažnostný súd (rovnako ako súd prvého stupňa) dospel k záveru, že znalecký posudok číslo 6/2014 vypracovaný Expertíznym a edukačným inštitútom+, na podnet odsúdeného, nedosahuje takú intenzitu závažnosti, aby bol súci ovplyvniť rozhodnutie súdu prvého stupňa a založiť dôvod obnovy konania v zmysle § 394 ods. 1 Tr. por., preto námietky odsúdeného nepovažoval za opodstatnené.

K jednotlivým námietkam odsúdeného sťažnostný súd uvádza nasledovné :

Pokiaľ ide o postavenie ÚSI ŽU, z dôkazov vykonaných na verejnom zasadnutí dňa 9. februára 2015 (konkrétne ide o oznámenie Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „MS SR“) č. 2123/91-50 z 27. septembra 1991, oznámenie MS SR č. 10696/01-511/194-Z z 15. októbra 2001, oznámenie MS SR č. 27 646/00-511/179-Z z 15. októbra 2001, oznámenie MS SR č. 788/05-51 z 11. februára 2005) jednoznačne vyplýva, že ÚSI ŽU je minimálne od roku 1991 znaleckým ústavom s tým, že sa časom menil len jeho názov. Do konania bol pribratý uznesením vyšetrovateľa KUV PZ Banská Bystrica zo dňa 22. augusta 2002 v zmysle § 110 ods. 1 Tr. por. účinného do 1.1.2006 na vypracovanie znaleckého posudku, a to v postavení znaleckého ústavu podľa § 21 zákona č. 36/1967 Zb. o znalcoch a tlmočníkoch účinného do 1.9.2004, ktorým v tom čase i počas celého konania (a po zmene právnej úpravy) bol. Jeho pribratie a vypracovanie znaleckého posudku bolo preto plne v súlade so zákonom. Námietka odsúdeného, že postavenie tohto ústavu pri rozhodovaní v pôvodnom konaní nikto neskúmal, je neopodstatnená. K tejto problematike sa vyjadril najvyšší súd už aj v uznesení zo 14. júna 2012, sp. zn. 5 To 10/2011, ktorým rozhodol o odvolaní odsúdeného. Najvyšší súd vychádzajúc z údajov MS SR konštatoval, že ÚSI ŽU bol v čase jeho pribratia zapísaný v zozname znaleckých ústavov. Postavenie ÚSI ŽU v čase jeho pribratia ani v priebehu ďalšieho konania nebolo vôbec sporné. Napokon treba uviesť, že podľa § 110 ods. 3 Tr. por. účinného do 1.1.2006 mal odsúdený v prípade pochybností o statuse ÚSI ŽU možnosť podať proti rozhodnutiu o jeho pribratí do konania sťažnosť.

Čo sa týka námietky sťažovateľa, že ÚSI ŽU je len združením znalcov, táto je irelevantná. Z listinných dôkazov vykonaných na verejnom zasadnutí 9. februára 2015, najmä z odpovede MS SR č. 34678/2014/15 z 27. februára 2014, vyplýva, že ÚSI ŽU je samostatnou

právnickou osobou – záujmovým združením právnických osôb špecializovaným okrem iného i na výkon znaleckej činnosti s registr. č. OVVS/ZZ PO-1/12, na jeho čele stojí riaditeľ a v čase vypracovania odpovede mal ústav v pracovnom pomere štyroch znalcov – fyzické osoby. Rovnako z odpovede vyplýva, že ústav je akreditovaný na poskytovanie príslušného vzdelávacieho programu. ÚSI ŽU teda splnil podmienky na to, aby bol zapísaný do zoznamu znaleckých ústavov aj podľa súčasnej úpravy - § 19 ods. 3 zákona č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 382/2004 Z. z.“), ktorý zápis je treba odlišovať od zápisu do zoznamu znaleckých organizácií pre náročnejšie kritéria preň stanovené (por. § 6 ods. 1 zákona č. 382/2004 Z. z.). V tomto kontexte nemožno dať sťažovateľovi za pravdu ani v tom, že preskúmať pôvodný znalecký posudok môže hociktorý znalec:

Postavenie znaleckých ústavov nie je totožné s postavením znalca či znaleckej organizácie, a to nielen v ponímaní zákona č. 382/2004 Z. z. (pôvodne zákon č. 36/1967 Zb. o znalcoch a tlmočníkoch), ale najmä z hľadiska ustanovení Trestného poriadku. Právna úprava Trestného poriadku účinného do 1.1.2006 síce nepoznala v rámci znaleckej činnosti pojem znalecká organizácia, ale rozlišovala pojem znalec a ústav. Súčasný Trestný poriadok už dôsledne rozlišuje medzi znaleckými organizáciami a znaleckými ústavmi. Obe právne úpravy však pribratie (znaleckého) ústavu pripúšťajú len v obzvlášť závažných prípadoch vyžadujúcich osobitné vedecké posúdenie (por. ZSR 56/2004).

Posudky znaleckých ústavov vzhľadom na to, že znalecké ústavy sú špecializované vedecké a odborné pracoviská plniace funkciu rezortného a metodického centra (§ 19 ods. 1 zákona č. 382/2004 Z. z.), zaručujú väčšiu objektivitu, širší odborný záber a v neposlednom rade aj vedecký pohľad. Posudky znaleckej organizácie už len z tohto dôvodu nemožno považovať za rovnocenné. Navyše treba podotknúť, že ak by mal zákonodarca v úmysle dať do kompetencie znaleckým organizáciám možnosť preskúmať posudky znaleckých ústavov, vyjadril by to *expressis verbis* priamo v texte zákona tak, ako to považoval za potrebné urobiť v opačnom prípade, keď umožnil preskúmavanie posudkov znalcov znaleckými ústavmi (§ 110 ods. 1 Trestného poriadku účinného do 1.1.2006 a § 147 ods. 1 Trestného poriadku účinného od 1.1.2006). Takýto postup by však nezodpovedal vnútornej logike zákona stupňovito rozlišujúcej znaleckú činnosť.

Vo vzťahu k ostatným námietkam odsúdeného sťažnostný súd zdôrazňuje, že pri posudzovaní existencie dôvodu na obnovu konania je nutné aplikovať ustanovenie § 119 ods. 2 Tr. por. (ktoré definuje, čo môže slúžiť ako dôkaz) výlučne v kontexte s ustanovením § 394, nie samostatne. Pre splnenie podmienok obnovy konania je totiž podstatné a rozhodujúce predovšetkým to, či predložený materiál, ktorý je v zmysle zákonných ustanovení dôkazom, je dôkazom novým a zároveň dôkazom natoľko pádnym, aby mohol ovplyvniť prvé rozhodnutie súdu (prípadne založiť zákonom definovaný rozpor alebo nepomer uloženého trestu). Inak by povolenie obnovy konania nemalo zmysel, pretože by skončilo s rovnakým výsledkom ako v pôvodnom konaní.

Znalecký posudok EEI+ sa síce formálne javí ako dôkaz, ktorý je v konaní nový, pretože bol vypracovaný až po právoplatnom skončení veci a v pôvodnom konaní ho súd k dispozícii nemal. Na druhej strane však tento dôkaz nie je pádnym z hľadiska jeho spôsobilosti ovplyvniť výsledok pôvodného konania. Ako správne uviedol aj súd prvého stupňa, posudok EEI+ nie je založený na žiadnych nových, súdu skôr neznámych dôkazoch či skutočnostiach, ale vychádza z rovnakých zdrojov ako posudok v prvom konaní, a ponúka len iný, konkurenčný (nie však rovnocenný) odborný názor na problematiku hospodárenia konkrétneho podniku, samozrejme v prospech jeho zadávateľa.

Neušlo pozornosti sťažnostného súdu ani to, že v pôvodnom konaní boli vypracované viaceré znalecké posudky, ktorých zadávateľom bol odsúdený. S ich existenciou sa súd

prvého a druhého stupňa v pôvodnom konaní vyporiadali. Najvyšší súd vo svojom uznesení zo 14. júna 2012, sp. zn. 5 To 10/2011, na margo návrhu odsúdeného na vypracovanie ďalšieho znaleckého posudku konštatoval, že nemá pochybnosti o záveroch znaleckého posudku ÚSI ŽU a jeho kompetentnosti, komplexnosti, jasnosti a zrozumiteľnosti, preto nepovažoval za potrebné doplniť dokazovanie iným znaleckým posudkom. Aj z uvedeného je možné usudzovať na to, aký vplyv by mal znalecký posudok EEI+ na rozhodovanie v prípadne obnovenom konaní.

Na dôvažok treba uviesť, že znalecký posudok vypracovaný ÚSI ŽU nebol v pôvodnom konaní jediným dôkazom preukazujúcim vinu odsúdeného. Okrem znaleckého dokazovania boli vykonané najmä listinné dôkazy a boli vypočutí viacerí svedkovia, ktoré dôkazy súd hodnotil podľa svojho vnútorného presvedčenia založeného na starostlivom uvážení všetkých okolností prípadu jednotlivo i v ich súhrne a urobil z nich jednoznačný záver o vine odsúdeného a určil mu trest.

K argumentu odsúdeného o tom, že súd by mal v zmysle stanoviska trestnoprávneho kolégia č. Tpj 44/2013 povoliť obnovu konania ex lege, treba uviesť, že aplikácia tohto stanoviska na prejednávajúcu vec nie je možná. Jeho použitie totiž predpokladá vydanie nálezov Ústavného súdu Slovenskej republiky o tom, že právny predpis, jeho časť alebo niektoré ustanovenie nie je v súlade s Ústavou, nakoľko toto stanovisko bolo vydané v súvislosti s nálezom Ústavného súdu Slovenskej republiky z 28. novembra 2012, sp. zn. PL. ÚS 106/2011, týkajúcim sa asperačnej zásady. V prejednávanej veci nejde o takúto situáciu, preto podmienky obnovy konania treba posudzovať podľa § 394 Tr. por.

Sťažnostný súd sa osobitne zaoberal námietkou sťažovateľa vzťahujúcou sa na odôvodnenie napadnutého rozhodnutia, konkrétne na odkaz súdu na argumentáciu prokurátora z verejného zasadnutia. Najvyšší súd v tejto veci zastáva názor, že podobné odkazy by sa v rozhodnutí súdu prvého stupňa nemali objavovať, keďže takýto postup zákon výslovné neumožňuje a náležitosti uznesenia taxatívne stanovuje § 176 ods. 1 a 2 Tr. por. (iná je situácia súdu v rámci vyššieho inštančného postupu, keď sa uvádza odkaz na rozhodnutie súdu nižšieho stupňa). Rovnako Európsky súd pre ľudské práva v obdobnej súvislosti vyslovil, že ak ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (m. m. Higgins c/a Francúzsko, porovnaj tiež Hiro Balani c/a Španielsko, Georgiadis c/a Grécko, etc.). Túto odpoveď je povinný poskytnúť súd. Na druhej strane takýto postup súdu v prejednávanej veci sa javí len ako formálny nedostatok, pretože nemá vplyv na vecnú správnosť rozhodnutia, ktoré je ako celok dostatočne odôvodnené, jasné a presvedčivé a zároveň preskúmateľné v rámci opravných prostriedkov. Sťažovateľ v tejto súvislosti nebol ukrátený na svojich právach, keďže argumentáciu prokurátora prednesenú na verejnom zasadnutí dňa 9. februára 2015 mal možnosť si vypočúť aj osobne.

Na základe uvedeného najvyšší súd dospel k rovnakému záveru ako súd prvého stupňa, teda že v prejednávanej veci neexistuje zákonný dôvod na to, aby súd povolil obnovu konania.

Z týchto dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky sťažnosť odsúdeného ako nedôvodnú v zmysle § 193 ods. 1 písm. c/ Tr. por. zamietol.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu sťažnosť nie je prípustná.

Poučení znalca pred podaním znaleckého posudku

Znalec musí byť podľa § 106 Tr. por. poučený pred podaním znaleckého posudku. Nie je vadou znaleckého posudku, ak znalci ešte pred týmto poučením vyšetria zdravotný (duševný) stav obvineného, popr. vykonajú iné úkony potrebné k príprave a spracovaniu posudku.*)

***) Správnosť znaleckého posudku v prípade vykonania úkonov potrebných k jeho príprave pred zložením znaleckého sľubu je riešená rozhodnutím č. 3/1987 Zb. rozh.**

Súvisiace ustanovenia: § 144 ods. 1 TP

**Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky
z 28. februára 1991, spisová značka: 1 Tz 4/91**

K sťažnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČR, Nejvyšší soud ČR zrušil rozsudek okresního soudu v Rakovníku z 23. srpna 1990 sp. zn. 2 T 34/90 a tomuto soudu přikázal, aby věc znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění

Rozsudkem Okresního soudu v Rakovníku ze dne 23. srpna 1990 sp. zn. 2 T 34/90 byl obviněný Z. K. uznán vinným trestným činem výtržnictví podle § 202 odst. 1 tr. zákona a odsouzen podle § 202 odst. 1 tr. zákona k trestu odnětí svobody v trvání dvanácti měsíců. Podle § 58 odst. 1 písm. a), § 59 odst. 1 tr. zákona mu byl výkon uloženého trestu podmíněně odložen na zkušební dobu tří roků. Rozsudek nabyl právní moci v řízení před soudem prvního stupně dne 23. srpna 1990.

Proti tomuto rozsudku podal generální prokurátor České republiky stížnost pro porušení zákona ve prospěch i v neprospěch obviněného Z. K. Uvedl v ní mimo jiné, že znalci z oboru psychiatrie MUDr. J. M. a MUDr. V. N. provedli vyšetření obviněného za účelem podání znaleckého posudku dne 28.3.1990, tedy ještě v době, kdy se jim prokazatelně nedostalo poučení podle § 106 Tr. ř. V této spojitosti zdůraznil, že se zřetelem na zcela nepřesvědčivý obsah do spisu dodatečně založených tiskopisů o poučení znalce nelze mít za to, že by oba znalci byli řádně poučeni alespoň před vlastním podáním znaleckého posudku.

Z výše uvedených důvodů generální prokurátor České republiky v závěru podané stížnosti pro porušení zákona navrhl, aby Nejvyšší soud ČR podle § 268 odst. 2 Tr. ř. vyslovil, že pravomocným rozsudkem okresního soudu v Rakovníku ze dne 23.8.1990 sp. zn. 2 T 34/90 byl porušen zákon také v ustanovení § 106 tr. ř., aby dále podle § 269 odst. 2 Tr. ř. napadené rozhodnutí zrušil a postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud ČR podle § 267 odst. 1 Tr. ř. přezkoumal na podkladě stížnosti pro porušení zákona správnost všech výroků napadeného rozhodnutí i řízení, jež mu předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen.;

K problematice znaleckého dokazování v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl toto:

Další pochybení okresního soudu v Rakovníku záleží v tom, že v hlavním líčení přečetl podle § 211 odst. 4 Tr. ř. znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, aniž se odpovědným způsobem přesvědčil o tom, zda oba znalci byli před podáním znaleckého posudku poučeni podle § 106 tr. ř.

Z obsahu spisového materiálu je zřejmé, že dne 13. února 1990 byli za účelem zkoumání duševního stavu obviněného Z. K. přibráni znalci MUDr. J. M. a MUDr. V. N. Přesto, že oba byli znalci z oboru zdravotnictví jmenovanými krajským, resp. městským soudem v Praze a znalecký slib tedy již složili, oba znovu podepsali slib znalce, a to MUDr. J. M. dne 12. března 1990 a MUDr. V. N. dne 1. dubna 1990. Na podkladě pokynu okresního prokurátora v Rakovníku ze dne 8. května 1990 byly do spisu založeny předtištěné formuláře o poučení znalce, v nichž namísto vlastnoručních podpisů jmenovaných znalců je připojena strojopisná poznámka odkazující na podpisy formulářů o slibu znalců. Ty však poučení podle § 106 Tr. ř. neobsahují. Z uvedeného dokladu, a to ani ve spojení se všemi ostatními dosud provedenými důkazy nelze dospět k jednoznačnému závěru, že znalci MUDr. J. M. a MUDr. V. N. byli před podáním znaleckého posudku poučeni podle § 106 Tr. ř. právě při příležitosti podpisu znaleckého slibu.

Okresní soud nevyžádal v tomto směru ani od znalců příslušné vyjádření a neprovedl tedy existenci jednoho z důležitých předpokladů pro postup podle § 211 odst. 4 Tr. ř. Zároveň se důsledným způsobem nevypořádal s otázkou, zda znalecký posudek byl v přípravném řízení proveden v rozporu se zákonem či nikoli. Pokud tedy v hlavním líčení podle § 211 odst. 4 Tr. ř. přečetl znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, který byl v přípravném řízení zpracován MUDr. J. M. a MUDr. V. N., porušil zákon v ustanovení § 211 odst. 4 tr. ř.

Generální prokurátor České republiky ve stížnosti pro porušení zákona rovněž naznačil, že i pokud by znalce N. byla poučena dnem vydání již výše zmíněného tiskopisu o poučení znalce, t. j. dnem 1. dubna 1990, šlo by o nesprávný postup, protože vlastní vyšetření obviněného provedli znalci již dne 28. března 1990. K tomu Nejvyšší soud České republiky uvádí, že z ustanovení § 106 Tr. ř. (arg. “znalec musí být v předvolání upozorněn ...”) vyplývá, že zákon ukládá orgánu činnému v trestním řízení povinnost poučit znalce podle § 106 Tr. ř. nejpozději před podáním znaleckého posudku (srov. rovněž č. 33/1977 Sb. rozh. tr.). Za takový úkon nutno považovat jednak vyhotovení znaleckého posudku v písemné formě a jeho doručení orgánu činnému v trestním řízení, který znalce přibral, jednak i nadiktování posudku do protokolu (§ 108 odst. 1 tr. ř.). Jde tedy o tu část činnosti znalce, v níž sděluje orgánu činnému v trestním řízení odborné stanovisko k úkolům, jež byly stanoveny v souvislosti s jeho přibráním jako znalce. Teprve po dodání znaleckého posudku ve shora uvedeném smyslu se zakládá odpovědnost znalce za úplnost znaleckého nálezu, objektivitu a přesnost posudku a v návaznosti na to i trestní následky za podání vědomě nepravdivého znaleckého posudku. Do takto vymezeného rámce činnosti znalce však nespádají úkony učiněné v rámci tzv. přípravy znaleckého posudku, což se mimo jiné týká i vyšetření obviněného v případě znaleckých posudků z oboru zdravotnictví. Skutečnost, že vyšetření obviněného znalci provedli ještě před svým poučením podle § 106 tr. řádu, nemůže sama o sobě odůvodnit závěr o nezákonnosti znaleckého posudku.

Pochybnosti o nezaujatosti znalca

U osoby, ktorá prednáša výroky, z ktorých vyplýva, že osobu hmotne zodpovednú za zverené prostriedky považuje už vopred za vinnú, možno mať pochybnosti o jej nezaujatosti v zmysle § 11 ods. 1 zák. č. 36/1967 Zb. o znalcoch a tlmočníkoch, a preto ju nemožno ustanoviť znalcom v trestnej veci tejto zodpovednej osoby.

Súvisiace ustanovenia: § 144 TP

Rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej socialistickej republiky z 18. marca 1986, spisová značka: 6 Tz 4/1986

K sťažnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem ČSR Nejvyšší soud ČSR zrušil usnesení Krajského soudu v Brně z 2. září 1985 sp. zn. 7 To 331/85 a rozsudek okresního soudu ve Žďáře nad Sázavou z 25. 3. 1985 sp. zn. 3 T 31/84. Okresnímu prokurátorovi ve Žďáře nad Sázavou přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění

Okresní prokurátor podal na obviněného V. K. u okresního soudu ve Žďáře nad Sázavou dne 11. 1. 1984 obžalobu pro dva trestné činy rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 ods. 1 písm. c) Tr. zák. a podle § 132 ods. 1 písm. b) Tr. zák., spočívající v tom, že obviněný v období od 17. 6. 1980 do 23. 2. 1981 v Bystřici nad Pernštejnem, okr. Žďár nad Sázavou, jako hmotně odpovědný vedoucí restaurace kulturního domu Uranových dolů, k.p. Dolní Rožínka, při pořádání akcí pro jednotlivé organizace ROH, SČSP a ostatní organizační složky uvedené socialistické organizace poškodil na jakosti, množství a ceně podávaných jídel, příloh a teplých nápojů o částku 11 093,66 Kčs, a že ve stejném období, funkci a tamtéž při podávání kávy, vína, lihovin, chleba a tabákových výrobků neodvedl kalkulační přírážku v celkové výši 3433,74 Kčs, kterou si ke škodě Uranových dolů, k.p. Dolní Rožínka, ponechal pro vlastní potřebu.

Rozsudkem okresního soudu ve Žďáře nad Sázavou z 25. 3. 1985 sp.zn. 3 T 31/84 byl obviněný podle § 226 písm. a) Tr. ř. obžaloby zproštěn s odůvodněním, že nebylo prokázáno, že se stal skutek, pro který byl obviněný stíhán. Usnesením krajského soudu v Brně z 2. 9. 1985 sp.zn. 7 To 331/85 bylo odvolání okresního prokurátora jako nedůvodné zamítnuto podle § 256 Tr. ř.

Proti tomuto usnesení krajského soudu podal generální prokurátor ČSR v zákonné lhůtě v neprospěch obviněného sťažnosť pro porušení zákona. Především namítl, že soudy nepostupovaly v souladu se zásadami uvedenými v § 2 ods. 5, 6 Tr. ř. V této souvislosti bylo poukázáno na neúplnost revizní zprávy, vypracované k. p. Uranové doly Dolní Rožínka, která neproověřila celé období hospodaření obviněného a která nemá ani náležitosti předepsané vyhláškou č. 75/1959 Ú. l. Ačkoliv nedostatky revizní zprávy nebyly odstraněny, byl již v přípravném řízení přibrán znalec z oboru potravinářství (odvětví kulinářství, kuchařství) R. Š., který sice vyčíslil výši způsobené škody, avšak s ohledem na řadu závažných procesních vad, kterými dosavadní řízení trpí, je závěr o způsobení škody ve výši 11.092,66 Kčs předčasný. Generální prokurátor ČSR vyslovil také, že předpojatost znalce R. Š. nelze dovojit jen z toho, že se dne 23. 2. 1981 zúčastnil inventury.

Nejvyšší soud ČSR přezkoumal podle § 267 ods. 1 Tr. ř. na podkladě stížnosti pro porušení zákona správnost všech výroků napadeného rozhodnutí, jakož i správnost řízení, které mu předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen.

Orgány činné v trestním řízení se důsledně nezhostily svých povinností uložených jim ustanovením § 2 ods. 5, 6 tr.ř., neujasnily si postup, na který je především třeba zaměřit dokazování, a proto dosavadní řízení neposkytovalo podklad pro objektivní a zákonu odpovídající rozhodnutí. Proto je závěr o zproštění obviněného předčasný. Obviněný ve funkci vedoucího restaurace kulturního domu Uranových dolů, k. p. Dolní Rožinka, měl zejména při příležitosti konference ke Dni horníků v září 1980 určité nesrovnalosti v hospodaření, a proto byla provedena vnitropodniková kontrola cen, která shledala některé finanční rozdíly. Na podkladů tohoto revizního nálezu (nikoliv revizní zprávy) bylo proti obviněnému zneseno obvinění pro trestný čin poškozování spotřebitele podle § 121 ods. 1 Tr. zák. Jak vyplývá z obsahu tohoto revizního nálezu, šlo o jednorázovou kontrolu hospodaření k určitému datu. To však nebránilo vyžádat od poškozené organizace revizní zprávu ve smyslu vyhlášky č. 75/1959 Ú. l., která by prověřila celé hospodaření obviněného na provozovně od 17. 6. 1980 do 23. 2. 1981. Namísto toho vyšetřovatel VB přibral dne 10. 3. 1981 znalce z oboru potravinářství (kulinářství, kuchařství) R. Š.

Činnost znalce je významnou společenskou úlohou, protože může ovlivnit konečné rozhodnutí ve věci. Jako znalec proto může být přibrána pouze osoba nepodjatá. Vyšetřovatel VB však neuvážil, že přibráný znalec se ještě před tímto přibráním dne 23. 2. 1981 zúčastnil na provozovně obviněného inventury a že pro svůj poměr k věci a různé výroky vůči obviněnému, kterého již tehdy považoval za vinného, je podjatý. Podle § 11 ods. 1 zák. č. 36/1967 Sb. znalec nesmí podat posudek, jestliže lze mít pro jeho poměr k věci, k orgánům provádějícím řízení, k účastníkům nebo k jejich zástupcům, pochybnost o jeho nepodjatosti. O podjatosti znalce R. Š. svědčí pak následující zjištění. Provedením inventury dne 23. 2. 1981 byly pověřeny Z. S., samostatná kontrolorka, a ing. V. K., hlavní ekonomka. Spolu s těmito pracovníky zúčastnili se inventury příslušník VB A. P. a R. Š., který uvedl, že se inventury účastnil jako znalec. Jak vyplývá ze svědeckých výpovědí těchto pracovníků, byl to R. Š., který fakticky řídil průběh inventury. Podle výpovědi obviněného prohlížel zásuvky, skříně, díval se pod polštáře váleudy a dával pokyny, co je třeba do inventury zahrnout, takže v době inventury byla napjatá atmosféra; kontrolorka Z. S. plakala a ing. V. K. byla rozrušena. Toto tvrzení navazuje na výpověď svědkyně Z. S., která uvedla, že R. Š. v hovoru uváděl, co se stalo v různých organizacích, kolik za to kdo dostal, a proto z jeho řeči byla na tom dost špatně. Svědkyně ing. V. K. potvrdila, že atmosféra při inventuře nebyla dobrá a že R. Š. také naznačil, kolik by za to obviněný mohl dostat let. Druhý den R. Š. dával další pokyny týkající se celkového vyčíslení škody. Předběžným výsledkem inventury byl schodek v částce 3754,19 Kčs, která byla v konečném výsledku upravena na částku 4222,41 Kčs; obviněný tuto částku pak zaplatil. Podle § 14 ods. 1 vyhlášky č. 155/1971 Sb., vedoucí organizace písemně ustanoví k provádění inventarizace jednu nebo několik inventarizačních komisí, určí jejich členy a jmenuje jejich vedoucí. Podle § 14 ods. 2 cit. vyhlášky inventarizační komise musí být nejméně dvoučlenná. O přítomnosti ještě dalších osob vyhláška nehovoří, takže z toho vyplývá, že inventury se kromě řádných členů inventarizační komise zúčastnily i osoby nepovoláné. Pokud znalec R. Š. ve své výpovědi uvedl, že byl přítomen u inventury na žádost Bezpečnosti a že to byla jeho povinnost jako znalce, je třeba zdůraznit, že taková účast mu nepřislušela, neboť v té době nebylo ještě zahájeno trestní stíhání, k věci nebyl proto ani jako znalec přibrán a žádost měl odmítnout. Jestliže se přesto inventury zúčastnil a později jako znalec vypracoval znalecký posudek, jde právě ve vztahu k hospodaření obviněného i jeho osobě o znalce podjatého, a proto nelze k tomuto znaleckému posudku jako k důkazu přihlížet. Na tomto stanovisku nemůže nic změnit ani vyjádření tohoto znalce, že mu nejsou známy žádné skutečnosti, které by zakládaly jeho

podjatost. Správně proto již okresní soud ve svém usnesení z 21. 1. 1982 sp. zn. 2 T 450/81 při vrácení věci prokurátorovi k došetření poukázal na podjatost znalce R. Š. Krajský soud v usnesení z 12. 7. 1982 sp.zn. 7 To 248/82, kterým zamítl stížnost okresního prokurátora, důvodně poznamenal, že jmenovaný znalec se zúčastnil úkonů, které mu nepříslušely, neboť mohly vést k ovlivňování jeho příští práce při posuzování dokladů zakládajících trestní stíhání obviněného. Neobstojí proto názor uvedený ve stížnosti pro porušení zákona, že znalec R. Š. nebyl podjatý, neboť jeho účast u inventury byla podložena požadavkem VB.

V další části rozhodnutí Nejvyšší soud ČSR uvedl, jaké úkony směřující k náležitému zjištění skutečného stavu věci je třeba v přípravném řízení provést.

Odmena za znalecký posudok

Odmena za znalecký posudok je určovaná povahou práce znalca, nie jeho kvalifikáciou. Ak znalec s vedeckou kvalifikáciou podá posudok a úspešné vykonanie jeho práce v konkrétnom prípade nevyžaduje vedeckú, ale len vysokoškolskú kvalifikáciu, patrí mu za znalecký posudok odmena podľa § 16 písm. b) vyhlášky ministerstva spravodlivosti č. 37/1967 Zb. na vykonanie zákona o znalcoch a tlmočníkoch, teda až 25,- Kčs za jednu hodinu práce.

Súvisiace ustanovenia: § 152 ods. 2 TP, § 3 v. č. 382/2004 Z. z.

Rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej socialistickej republiky
z 27. júna 1984, spisová značka: 11 To 50/1984

Nejvyšší soud ČSR zamítl podle § 148 ods. 1 písm. c) Tr. ř. stížnost znalce prof. MUDr. J. J., DrSc., proti rozhodnutí městského soudu v Praze z 2. listopadu 1983 sp.zn. 2 T 27/80.

Z odůvodnění

Napadeným usnesením městský soud v Praze podle § 111 ods. 2 Tr. ř. a § 16 písm. č. 37/1967 Sb. k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, určil znalci prof. MUDr. J. J., DrSc. odměnu za provedení znaleckého posudku ve výši 300,- Kčs.

Proti usnesení podal znalec v zákonné lhůtě stížnost. V ní namítl, že v souladu s předloženým vyúčtováním mu měla být určena odměna ve výši 420,- Kčs. Poukázal na to, že je vědeckým pracovníkem, a z této okolnosti dovozoval, že mu příslušela odměna odpovídající ustanovení § 16 písm. c) vyhlášky č. 37/1967 Sb.

Nejvyšší soud ČSR přezkoumal podle § 147 ods. 1 Tr. ř. správnost výroku napadeného usnesení i řízení, jež mu předcházelo, a shledal, že stížnost není důvodná.

Za podání posudku z oboru zdravotnictví - odvětví neurologie účtoval znalec odměnu ve výši 420,- Kčs, což odpovídalo 12 hodinám práce a odměně 35,- Kčs za 1 hodinu práce. Znalec tedy požadoval určení odměny podle hodinové sazby uvedené v § 16 písm. c) vyhlášky č. 37/1967 Sb.

Podle § 16 vyhlášky č. 37/1967 Sb. odměna za znalecký posudek činí podle jeho stížnosti za jednu hodinu práce:

- a) jde-li o práci, jejíž úspěšné provedení nevyžaduje vědeckou nebo vysokoškolskou kvalifikaci (stupeň I.), až 17,- Kčs,
- b) jde-li o práci, jejíž úspěšné provedení vyžaduje vysokoškolskou kvalifikaci (stupeň II.), až 25,- Kčs,
- c) jde-li o práci, jejíž úspěšné provedení vyžaduje vědeckou kvalifikaci (stupeň III.), až 35,- Kčs.

Citované ustanovení tedy váže určení odměny za znalecký posudek nikoli obecně na kvalifikaci znalce, nýbrž na povahu provedené práce znalce z toho hlediska, jakou kvalifikaci vyžaduje úspěšné provedení takové práce. Odměnu za znalecký posudek je tedy třeba určit podle toho, jakou práci znalec v každém konkrétním případě odvede a jaká kvalifikace je nezbytná pro úspěšné provedení této práce.

V posuzované věci bylo předmětem znaleckého posudku přezkoumání zdravotního stavu odsouzeného K. M., který při autonehodě utrpěl pohmoždění mozku a některá další

poranění, z tohoto hlediska, zda jeho zdravotní stav po tomto úraze umožňuje, aby odsouzený byl podroben výkonu trestu odnětí svobody. Z obsahu znaleckého posudku je zřejmé, že podkladem závěrů znalce bylo studium zdravotní dokumentace ohledně zranění odsouzeného a jeho dosavadního léčení a dále osobní vyšetření odsouzeného znalcem. Přitom šlo o vyšetření, které svou povahou, rozsahem ani použitelnými metodami nepřekročilo běžný rámec odborného vyšetření.

Za těchto okolností je odůvodněn závěr, že úspěšné provedení práce, kterou znalec odvedl, vyžadovalo jen vysokoškolskou kvalifikaci lékařského směru a že k němu nebyla nutná vědecká kvalifikace.

Jestliže znalec s vědeckou kvalifikací podá posudek a úspěšné provedení jeho práce v konkrétním případě nevyžaduje vědeckou, nýbrž jen vysokoškolskou kvalifikaci, náleží znalci za znalecký posudek odměna podle § 16 písm. b) vyhlášky č. 37/1967 Sb., tedy až 25,- Kčs za 1 hodinu práce.

Městský soud v Praze proto v souladu s citovaným ustanovením určil znalci za 12 hodin práce odměnu 300,- Kčs.

Trovy konania a pribratie znalca

Ak sa v spoločnom konaní pre viac trestných činov (prečinov) pribral znalec, je obžalovaný v prípade odsúdenia len za niektorý z trestných činov povinný podľa § 152 ods. 1 písm. c) Tr. por. nahradiť štátu zvýšenú paušálnu sumu trov trestného konania podľa vyhlášky č. 70/1980 Zb. vtedy, keď sa znalec pribral v súvislosti so skutkom, ktorým bol obžalovaný uznaný za vinného.

Súvisiace ustanovenia: § 152 ods. 2 TP, § 3 v. č. 382/2004 Z. z.

Stanovisko pléna trestného kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej socialistickej republiky z 13. februára 1989, spisová značka: Tpj 10/1989

Predseda Krajského súdu v Bratislave požiadal Najvyšší súd SSR o zaujatie stanoviska k správneému výkladu zákona v otázke, či a v akej výške je obžalovaný povinný nahradiť štátu paušálnu sumu trov trestného konania vo veci spoločného konania pre viac trestných činov, v ktorej sa pribral znalec, a obžalovaný bol uznaný za vinného len za niektorý z trestných činov, kým z ďalších bol spod obžaloby oslobodený. Poukázal na to, že gremiálna porada sudcov krajského súdu trestného úseku nezaujala v uvedenej otázke jednotné stanovisko. Podľa niektorých názorov by mal obžalovaný v naznačenom prípade nahradiť štátu zvýšenú paušálnu sumu trov trestného konania podľa vyhlášky č. 70/1980 Zb. bez ohľadu na to, v akej súvislosti bol znalec pribratý do konania; podľa iných obžalovaného by mala zaťažovať uvedená povinnosť len vtedy, keď sa znalec pribral do konania v súvislosti so skutkom, ktorým bol v rozsudku uznaný za vinného. Vyskytli sa tiež názory, že obžalovaný by mal mať uvedenú povinnosť aj vtedy, keby sa znalecký posudok týkal skutku, pre ktorý nebol obžalovaný uznaný za vinného, pokiaľ by znalecké dokazovanie bolo dôvodom pre takéto rozhodnutie.

Trestné kolégium Najvyššieho súdu SSR zaujalo podľa § 21 ods. 2 zákona č. 36/1964 Zb. v znení neskorších predpisov k uvedenej problematike toto stanovisko:

Podľa § 152 ods. 1 písm. c) Tr. por. ak bol obžalovaný právoplatne uznaný za vinného, je povinný nahradiť štátu v paušálnej sume - okrem trov spojených s výkonom väzby a s výkonom trestu odňatia slobody - ostatné trovy, ktoré znáša štát. Výšku paušálnej sumy týchto trov ustanovuje vyhláška ministra spravodlivosti SSR č. 70/1980 Zb., vydaná na základe zákonného splnomocnenia (§ 152 ods. 3, § 153 ods. 1 Tr. por.). Táto sa určuje okrem iného aj podľa toho, či sa do konania pribral znalec, alebo či sa konanie uskutočnilo bez pribratia znalca. Z ustanovenia § 156 Tr. por. vyplýva, že ak trovy určené paušálnou sumou (§ 152 ods. 1 písm. c), § 153 ods. 1 Tr. por.) neboli zaplatené kolkovanými známkami, rozhodne o povinnosti ich náhrady po právoplatnosti rozsudku predseda senátu prvého stupňa.

Zo znenia § 152 ods. 1 Tr. por. možno vyvodiť, že povinnosť nahradiť štátu v paušálnej sume trovy trestného konania, ktoré znáša štát, a jej výška sa určuje individuálne podľa obžalovaných a viaže sa na odsudzujúci výrok rozsudku (arg.: „Ak bol obžalovaný právoplatne uznaný za vinného ...“). Nie je pritom rozhodujúce, ako súd v rozsudku kvalifikoval skutok po stránke právnej, či a aký trest uložil, prípadne či upustil od potrestania, resp. bol trest odpustený rozhodnutím prezidenta republiky o amnestii alebo cestou individuálnej milosti, eventuálne s účinkami zahladenia odsúdenia a pod.

Z týchto zásad treba vychádzať aj pri riešení otázky, či a v akej výške je obžalovaný povinný nahradiť štátu paušálnu sumu trov, ktoré znáša štát, v prípadoch trestného stíhania

obžalovaného pre viac trestných činov (prečinov) v spoločnom konaní, do ktorého sa pribral znalec.

Pokiaľ došlo k právoplatnému odsúdeniu obžalovaného za všetky trestné činy (prečiny) v takomto spoločnom konaní, je nepochybne povinný nahradiť štátu paušálnu sumu trov, ktoré znáša štát. Obdobné to bude v prípade právoplatného odsúdenia len za niektorý z trestných činov (prečinov), ak sa znalec pribral v súvislosti so skutkom uvedeným v odsudzujúcej časti rozsudku.

Za situácie, že znalec sa do trestného konania pribral v súvislosti so skutkom, o ktorom súd rozhodol iným spôsobom ako odsudzujúcim výrokom, prichádza do úvahy povinnosť obžalovaného nahradiť štátu paušálnu sumu trov, ktoré znáša štát vo výške, ktorá sa v cit. vyhláške ustanovuje pre prípady, že do konania nebol pribratý znalec.

Ďalej treba uviesť, že pokiaľ došlo k vylúčeniu konania o niektorom z trestných činov (prečinov) zo spoločného konania a obžalovaný bol právoplatne uznaný za vinného tak v pôvodnom konaní, ako aj vo vylúčenej trestnej veci, ktorej sa týka znalecký posudok, je povinný nahradiť štátu paušálnu sumu trov trestného konania, ktoré znáša štát, v oboch prípadoch samostatne, t. j. vo vylúčenej veci zvýšenú paušálnu sumu uvedených trov. Ak však vo vylúčenej trestnej veci nedošlo k uznaniu viny obžalovaného, neprichádza v tejto veci vôbec do úvahy stanovenie jeho povinnosti nahradiť štátu paušálnu sumu trov trestného konania, lebo nie je splnená podmienka predpísaná § 152 ods. 1 Tr. por. - existencia právoplatného odsúdenia (porov. tiež rozh. č. 61/1973, č. 47/1979 Zb. rozh. tr.).

Znalec v trestnom konaní

Posudok, ktorý nevypracoval poverený znalec, ale vypracovala ho pod jeho menom iná osoba, ktorá nebola pribratá do konania ako znalec, nie je použiteľný ako znalecký dôkazný prostriedok (§ 105 ods. 1 Tr. por.).

Ak to vyžaduje povaha veci, je znalec oprávnený pribrať konzultanta na posudzovanie osobitných čiastkových otázok, pričom znalec zodpovedá aj za tú časť posudku, o ktorej sa konzultovalo (§ 10 ods. 2 zákona č. 36/1967 Zb.). Úlohou konzultanta preto nemôže byť vypracovanie znaleckého posudku namiesto povereného znalca postupom podľa § 105 ods. 1 Tr. por.

Ak by bolo treba na posúdenie čiastkovej odbornej otázky v trestnom konaní vypočúť aj konzultanta, nemožno ho vypočúť v postavení svedka, ale bolo by treba pribrať do konania ako znalca.

Súvisiace ustanovenia: § 135, § 142 TP

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej socialistickej republiky z 25. septembra 1984, spisová značka: 3 To 54/1984

Krajský prokurátor v Košiciach podal na obžalovaných M. Š., P. K. a A. S. obžalobu pre trestný čin rozkrádania majetku v socialistickom vlastníctve podľa § 132 ods. 1 písm. a), ods. 4 Tr. zák., ktorého sa dopustil v spolupáchateľstve podľa § 9 ods. 2 Tr. zák., a to na tom skutkovom základe, že vo februári a apríli 1980 ako pracovníci n. p. Chemosvit vo Svite vnikli počas nočnej smeny do skladu merania a regulácie, odkiaľ odcudzili rôzne náhradné elektronické dielce a polovodiče v celkovej hodnote 135 000,- Kčs, všetko na škodu n. p. Chemosvit vo Svite.

Krajský súd v Košiciach uznesením z 25. júla 1984 sp.zn. 2 T 18/84 rozhodol na hlavnom pojednávaní, že sa vec podľa § 221 ods. 1 Tr. por. vracia krajskému prokurátorovi na došetrenie.

Najvyšší súd SSR podľa § 148 ods. 1 písm. c) Tr. por. zamietol sťažnosť krajského prokurátora.

Z odôvodnenia

Toto svoje rozhodnutie krajský súd okrem iného odôvodnil tým, že podľa svojej výpovede znalec Ing. J. F. vypracoval osobne iba základný znalecký posudok zo 17. 7. 1981 o hodnote materiálu, pričom doplnok k tomuto posudku vypracovala svedkyňa M. K. Vypočutím tejto svedkyne na hlavnom pojednávaní krajský súd zistil, že táto svedkyňa vypracovala sama znalecký posudok zo 17. 7. 1981, ako aj doplnok k tomuto posudku zo 17. 2. 1983, a to na požiadanie znalca Ing. J. F., ktorý bol pracovne časovo zaneprázdnený. Posudok aj doplnok vypracovala sama, pričom ich predložila znalcovi Ing. J. F. a tento niektoré položky náhodne skontroloval.

Na základe uvedených skutočností krajský súd dospel k záveru, že nakoľko M. K. nebola v trestnej veci pribratá ako znalkyňa, nie je ani zapísaná v zozname znalcov a jej činnosť nie je činnosťou konzultanta, znalecký posudok je nepoužiteľný a súd sa oň nemôže opierať pri svojom rozhodovaní. Zároveň krajský súd v tejto súvislosti uviedol, že vzhľadom na doterajší stav vykonaného dokazovania nie je možné rozhodnúť v tejto veci bez podania znaleckého posudku. Ostatné dôkazy doposiaľ vo veci vykonané nedávajú dostatočujúci

podklad pre rozhodnutie predovšetkým vo vzťahu k právnej kvalifikácii konania obžalovaných, ktorá závisí od výšky škody, ktorú svojim konaním spôsobili. Vzhľadom na uvedené okolnosti dospel krajský súd k záveru, že ide o podstatnú chybu prípravného konania, ktorá vyšla najavo až na hlavnom pojednávaní a ktorá sa na hlavnom pojednávaní nedala odstrániť.

Proti tomuto uzneseniu podal v zákonnej lehote sťažnosť krajský prokurátor. Uviedol v nej, že rozhodnutie krajského súdu nepovažuje za správne. Poukázal na to, že znalec Ing. J. F. pri spracovaní prvotného znaleckého posudku zo 17. 7. 1981 vykonal ohodnotenie odcudzených súčiastok spôsobom, ktorý pokladá za dostačujúci i krajský súd v napadnutom uznesení. Je nepochybné, že znalec mal pri podávaní tohto posudku k dispozícii odcudzené elektrosúčiastky a posúdil ich druh, kvalitu a pod., pričom podľa svojho vyjadrenia M. K. videla elektrosúčiastky iba na fotografiách. Nie sú pochybnosti ani o správnosti použitých cenníkov na určenie výšky spôsobenej škody. Práve tento prvotný znalecký posudok názoru krajského prokurátora, proti ktorému nemá krajský súd vážnejších výhrad, tvorí podklad pre určenie výšky spôsobenej škody. Skutočnosť, že M. K. spracovala znalecký posudok „načisto“, nemôže podľa názoru krajského prokurátora vzbudzovať pochybnosť o jeho správnosti. Niet totiž pochyb o tom, že ani znalci z iných odborov znaleckej činnosti neprepisujú svoje závery písacím strojom osobne, ale tým poverujú podriadené pracovníčky. Ďalej krajský prokurátor v dôvodoch svojej sťažnosti poukázal na to, že doplnok k znaleckému posudku zo 17. 2. 1983 nerieši základnú otázku trestného konania - výšku spôsobenej škody. V tomto doplnenom znaleckom posudku znalec totiž iba porovnával jednotlivé druhy súčiastok nájdených u obžalovaných s cieľom určiť rozsah zodpovednosti jednotlivých obžalovaných. Pritom treba mať na zreteli, M. K. k doplnenému znaleckému posudku uviedla, že znalec Ing. J. F. jednotlivé položky náhodne skontroloval. Výsledky doplnku k znaleckému posudku nie je teda možné absolutizovať, lebo nemajú podstatnejší vplyv na určenie výšky spôsobenej škody, ktorá bola jednoznačne určená už prvotným znaleckým posudkom. Krajský prokurátor ďalej vo svojej sťažnosti označuje za neopodstatnenú námietku krajského súdu, že M. K. nebola konzultantkou v súlade s § 10 Zák. o znalcoch. Poukazuje na to, že krajskému súdu musela byť známa okolnosť, že Ing. J. F. pri svojom výsluchu z 11. 8. 1981 uviedol, že pri spracovávaní znaleckého posudku využil vedomosti konzultantky M. K. Ďalej krajský prokurátor uviedol, že napriek určitým nedostatkom pri príberaní M. K. ako konzultantky nevznikli o správnosti znaleckého posudku pochybnosti a nakoľko pri určovaní výšky spôsobenej škody nemožno znalecký posudok spochybníť, nie je možné súhlasiť so záverom krajského súdu, že je tento posudok pre potreby trestného konania nepoužiteľný.

Najvyšší súd SSR v zmysle ustanovenia § 147 ods. 1 Tr. por. preskúmal správnosť výroku napadnutého uznesenia, proti ktorému mohol sťažovateľ podať sťažnosť, ako i konanie, ktoré tomuto uzneseniu predchádzalo. Zistil, že sťažnosť krajského prokurátora nie je odôvodnená.

Predovšetkým Najvyšší súd SSR si v plnej miere osvojil závery krajského súdu vo vzťahu k znaleckému posudku Ing. J. F. Podľa platných právnych ustanovení je znalec povinný vykonávať svoju činnosť osobne (§ 10 ods. 1 zákona č. 36/1967 Zb.). Ak si to vyžaduje povaha veci, je znalec oprávnený pribrať konzultanta na posúdenie celej posudzovanej záležitosti. Znalec je však vždy zodpovedný za správnosť celého posudku, teda aj v otázkach, ktoré posudzoval konzultant. Pritom skutočnosť, že pribral konzultanta, musí znalec uviesť aj s dôvodmi, ktoré ho k tomu viedli, v písomnom znaleckom posudku (§ 10 ods. 2 cit. zák.).

V danej trestnej veci uvedený zákonný postup nebol dodržaný. Pri výsluchu na hlavnom pojednávaní dňa 30. 5. 1984 sa znalec Ing. J. F. nevedel vyjadriť k doplneniu znaleckého posudku zo dňa 17. 2. 1983 a uviedol, že pre zaneprázdnenosť svojimi funkciami v čase

podávania posudku túto časť vypracovala M. K., pracovníčka Národného výboru mesta Košíc, a preto odporúčal súdu, aby na tieto okolnosti bola M. K. vypočutá ako svedkyňa. Znalec okrem toho uviedol, že je schopný podať vysvetlenie len k prvotnému znaleckému posudku zo 17. 7. 1981, týkajúceho sa ohodnotenia elektrosúčiastok.

Krajský súd v dôsledku uvedených okolností predvolal a vypočul na hlavnom pojednávaní ako svedkyňu M. K. Z jej výpovede zistil, že táto svedkyňa vypracovala sama tak znalecký zo dňa 17. 7. 1981, ako aj doplnok k posudku zo dňa 17. 2. 1983. Uviedla, že Ing. J. F. ako jej nadriadený nemal k dispozícii jednotlivé cenníky potrebné na vypracovanie posudku, a preto ju požiadal o spoluprácu. Na základe takejto požiadavky potom sama vypracovala znalecký posudok a jeho doplnok a predložila ho Ing. J. F., ktorý niektoré položky náhodne skontroloval. Keď zistil, že cena je dosadená správne, a pretože ju poznal ako spoľahlivú pracovníčku, ďalšie položky nekontroloval. Posudok potom napísala načisto už sama a znalec Ing. J. F. ho napísal.

Za tejto situácie došlo k porušeniu platných právnych predpisov, keďže znalec Ing. J. F. nevykonával svoju činnosť osobne, ale posudok vypracovala namiesto neho iná osoba. Znalecký posudok, ako aj jeho doplnok nemožno teda považovať za posudok vypracovaný znalcom Ing. J. F., a preto krajský súd dospel k správne mu záveru, že ide o znalecký posudok v tomto konaní nepoužiteľný, o ktorý sa nemôže súd oprieť pri svojom rozhodovaní. Svedkyňa M. K. v trestnej veci nebola pribratá ako znalkyňa, navyše nie je ani v zozname znalcov. Ak napriek týmto okolnostiam vypracovala na požiadanie znalca Ing. J. F. sama znalecký posudok aj jeho doplnok, je takýto postup v rozpore so zákonom.

Za týchto okolností nemôžu obstať námietky krajského prokurátora týkajúce sa toho, že krajský súd nemá vážnejšie výhrady proti základnému znaleckému posudku, ktorý mal spracovať Ing. J. F. Výsledky vykonaného dokazovania jednoznačne preukázali, že ani tento prvotný znalecký posudok nevypracoval pribratý znalec Ing. J. F.

Najvyšší súd SSR sa plne stotožňuje aj so závermi krajského súdu vo vzťahu k otázke, či M. K. bola v postavení konzultanta v zmysle § 10 ods. 2 zákona č. 36/1967 Zb. Zo znenia tohto ustanovenia jednoznačne vyplýva, že pribratý znalec si môže za účelom posúdenia určitých čiastkových otázok pribrať konzultanta, čo musí byť uvedené v znaleckom posudku. V danom prípade takýto postup dodržaný nebol, a to ani napriek vyjadreniu znalca Ing. J. F. pri jeho výsluchu z 11. 8. 1981. Vtedy znalec uviedol, že pri spracovaní znaleckého posudku využil vedomosti konzultantky M. K. Zo samého vyjadrenia znalca nemožno ešte robiť záver, že M. K. bola riadne pribratá do veci ako konzultantka. Najvyšší súd SSR navyše upozorňuje na to, že aj v prípade akceptovania námietky krajského prokurátora, že uvedený znalec pribral M. K. ako konzultantku, charakter a rozsah jej účasti na vypracovaní a podaní znaleckého posudku a jeho doplnku je v rozpore s účelom činnosti konzultanta, ktorú má zákon na mysli. Úlohou konzultanta je posúdiť iba niektoré čiastkové otázky, na ktoré svojou odbornosťou nepostačuje pribratý znalec. Rozhodne však nemôže byť úlohou konzultanta vypracovanie celého znaleckého posudku, resp. jeho doplnku, ako to bolo v tomto prípade. Takáto účasť konzultanta na vypracovaní znaleckého posudku sa vymyká z rámca činnosti, ktorú má na mysli zákon pri určení úloh konzultanta, a prekračuje ju. Treba ďalej uviesť, že pokiaľ by bolo treba na posúdenie čiastkovej odbornej otázky v trestnom konaní vypočuť aj konzultanta, nemožno ho vypočuť v postavení svedka, ale bolo by ho treba pribrať do konania ako znalca.